

Apunts sobre la poètica de Marià Manent

En la tasca de redreçament de la nostra llengua, l'exercici de la traducció ha tingut sempre un paper rellevant. Al costat de l'obra ingent que, en aquest aspecte, han complert uns quants homes, com Carner, Riba o Segarra, l'aportació de Marià Manent es dreça amb un accent peculiar, inconfusible. És a través seu, a través de la seva labor més que la de cap altre escriptor, que el problema de les fronteres entre la creació, la recreació, la versió, la interpretació i la traducció s'ha plantejat amb tota la seva amplitud i riquesa de matisos. No sé si això ha passat en gaires literatures. La nostra identitat l'hem volgut forjada a través de personalitats i cultures alienes, precisament com una forma de no alienació.

En la seva *Poesia completa* (Columna, 1986), Marià Manent ha eliminat, a gratcienc, les seves interpretacions de poesia xinesa, justificant la seva decisió a través de l'exemple de l'obra d'Ezra Pound, traductor i adaptador, també, d'aquella poesia. Aquest rigor l'honora, però no és segur que tingui sempre raó.

Tant si es proposa de fer una traducció, una versió o una interpretació, el cert és que Marià Manent sap que, en una forma o altra, el resultat que ha d'obtenir ha de ser immancablement el d'una obra d'art. I, ¿Per què una obra d'art no podria ser feta a través d'una altra obra d'art com a partir d'una emoció o d'un paisatge? Jo crec, continuo creient, que Marià Manent, a causa d'aquesta extremada voluntat artística que li és inherent, assoleix, a voltes, a través de la traducció-versió-interpretació, la creativitat.

En la tasca de redreçament de la nostra llengua, un aspecte cabdal era el del plaer per la llengua. Una llengua en desús és malmenada; emprada, en últim terme, utilitàriament i per inèrcia. En aquest sentit, hi hagué un doble esforç acomplert: el de Xènius, a través del *Glossari* i a través de la paraula parlada que, segons sembla, utilitzava amb cert èmfasi, potser per contrapesar el català d'espardenya o "el català que ara es parla" i, en el terreny de la poesia, el de Josep Carner. Potser perquè s'escolta a sí mateix, Carner és el primer, en tot cas, que pal·ladeja els mots, que sent i fa sentir el plaer per la paraula per ella mateixa. Jo crec que el millor Manent parteix d'aquí i, més concretament, d'*Els fruits saborosos*, que esdevenen poemes saborosos. Un poeta pot enllaçar amb un altre a través dels conceptes, de les imatges o, simplement, a través del seu accent físic, i és a través d'aquest darrer conducte que Manent em sembla entroncar amb Carner.

De les dues consideracions anteriors –la de l'artífex i la del plaer per les paraules– se'n desprèn que hi ha, en l'obra de Marià Manent, un aspecte lúdic. Però aquesta característica va passant, a través dels anys, de la sensualitat de la paraula a la seva espiritualitat.

He fet observar aquesta evolució a través dels seus dos llibres d'interpretacions de poesia xinesa. L'aspecte lúdic és encara perfectament perceptible en les seves *Versions de l'anglès* del 1938, on ell mateix ens parla d'aquesta activitat "atroç i deliciosa que són les versions". Si la tasca és *atroç* és perquè no pot ser reduïda a fórmula científica,

perquè per tal de salvar uns valors ha calgut deixar-ne uns altres a segon pla, perquè la llengua que, per reinventar, serveix de matriu, té les seves exigències pròpies, particulars i indefugibles. Però, si a desgrat d'això la tasca és *deliciosa* és perquè hi ha plaer, és perquè en aquest joc refinat l'esperit s'hi complau i hi troba una compensació que ha d'encomanar al lector.

(¿En quin punt es troba, en aquest sentit, la nostra llengua actualment, en quin punt, en tot cas, de la seva anormalitat lingüística?)

Em sembla que l'obra de Marià Manent, la seva obra poètica vull dir, tant si es tracta de poemes originals, com de versions, com de traduccions, ha evolucionat cap a un ascetisme progressiu, cap a un plaer de l'esperit en el qual l'esperit i els mots que li serveixen de vehicle són progressivament despullats de llur ganga i els hem d'atènyer en una zona gairebé immaterial.

Josep Palau i Fabre

Grifeu, 11 de setembre del 1988